

L'isard

De posat altiu, aquest animal esvelt, robust i banyut es dreça amb les potes del davant sobre un roc per veure i sentir qui se'l mira: és l'isard

Hi ha espècies que tenen la particularitat, entre altres, de ser molt representatives d'un hàbitat, mentre que d'altres no ho són tant i se les pot trobar una mica per tot. Les primeres estan especialitzades a viure en un medi determinat. Les segones, en canvi, són més adaptables a diferents ambients. Un exemple de les últimes és la guineu. Aquest canid el trobem tant a prop de la costa com a l'alta muntanya, a tocar de nuclis urbans com a boscos tranquils, a terres agrícoles com a matollars rònecs. El nostre protagonista d'avui no és pas d'aquesta mena d'animals. La nostra espècie d'avui és el rei de l'alta

muntanya pirinenca: l'isard. Segurament, l'isard és un dels animals més coneguts de les nostres terres pirinenques, si més no de nom, i ni que sigui per la sonoritat d'aquest. Però això no sempre ha estat així. En temps remots, l'isard havia poblat terres d'orografia molt més suau que no pas els llocs on ara el trobem. Amb el pas dels segles, l'espècie va anar quedant isolada als principals massissos muntanyencs del sud d'Europa (Pirineus, serralada Cantàbrica, Alps, Apenins, Caucas...).

Cap a les acaballes de la darrera glaciació, el registre fòssil del Pirineu oriental assenyala

que fins i tot era menys abundant que altres espècies de bòvids salvatges, com per exemple l'herc o cabra salvatge (actualment extingida als Pirineus).

El seu aspecte recorda el d'una cabra, però més alta i estilitzada, amb el coll llarg, les banyes fosques, tubulars i corbades cap enrere a la punta, fent una mena de ganxo. De banyes, en tenen els mascles i les femelles, però les d'ells són més llargues i corbades. El seu pelatge general és marronós, més rogenc i pèlcurt a l'estiu, i més fosc i llanós a l'hivern. El disseny facial és característic, amb una franja fosca que arrenca de la base de les banyes, passa pels ulls i arriba fins al musell. La cua és ben curta. Les potes, tan fines com fortes; el tòrax, ample per allotjar uns pulmons i un cor de campió. Tot plegat conforma una espècie molt àgil per trescar per tarteres i tota mena de rocam, i molt resistent per córrer costes amunt i avall.

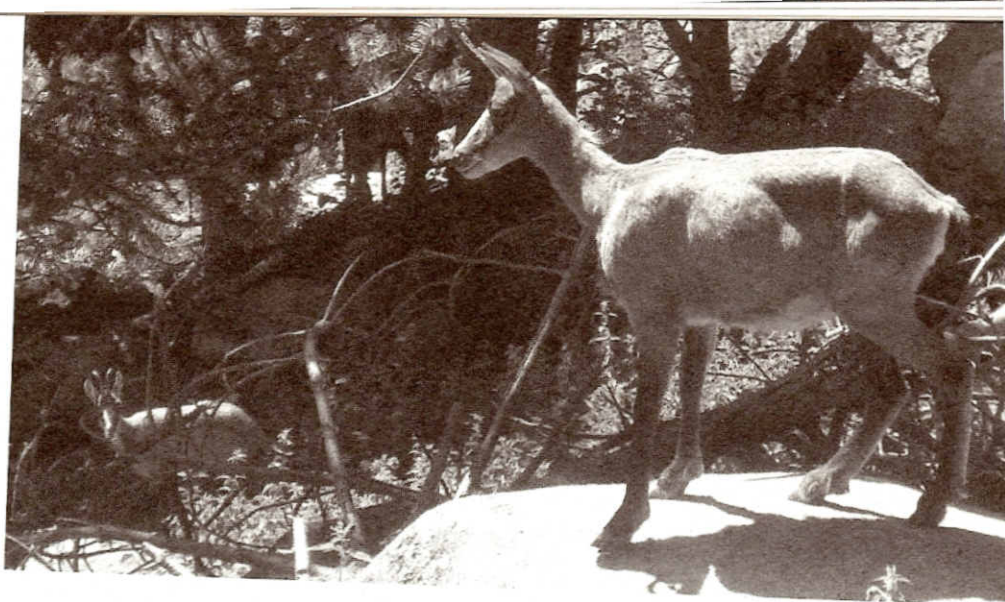
Me'n recordo prou bé de la vegada que vam pujar al Pedraforça, ja fa una colla d'estius. Baixant, del mig de la tartera que hi ha entre els dos Pollegons, ens en va sortir un que ens deixà astorats per la velocitat amb què volava sobre els rocs. El vam perdre de vista en pocs segons i ens pensàrem que amb la nostra cridòria fent eslàlom per la tartera l'havíem fet esbalçar. Però ca, quan vam treure el cap al marge pensant que ens el trobaríem per allí estès,

el vam veure passar allà baix, un tros lluny d'on érem.

L'isard té un comportament esquiu, però alhora curiós i juganer. Com que sol viure en ramats o cabrades, és fàcil veure'n comportaments ben interessants. Un estiu d'aquells en què aprenia a córrer per aquestes muntanyes, vam anar d'excursió al puig Peric, a tocar del Carlit. Com que la calor ens ablania perquè havíem sortit massa tard, vam deixar córrer l'ascensió i ens vam estirar a l'ombra a fer un mos i a passar l'estona. Amb els prismàtics vam veure un ramadet d'isards que s'estaven al mig d'una congesta. S'acampaven, es feien trabucar, saltironaven esbojarrats i es rebolcaven sobre la neu. Es pot ben dir que jugaven a fer-se passar la calor, talment la canalla a l'aigua.

Un altre record meu d'isards data del 5 de setembre de 1995. Jo m'estava al coll de Creus comptant rapinyaires. El coll de Creus és un lloc especial. És una 'U' enorme de terra roja a la capçalera de la vall de la Bastida d'Hortons. Semblen d'un altre món, la terra i la roca d'aquest indret. Aquell dia plujós de final d'estiu feia fresca. A les 6 de la tarda havia comptat més de 500 aligots vespers i tenia l'ànim pletòric. Ja havia començat bé el dia perquè a primera hora, quan feia poc que m'estava assegut a la meva cadira mirant cap a l'est, van aparèixer sis isards. Venien afilerats, amb pas tranquil i una mica distret. Jo em vaig empegar els prismàtics als ulls, i vaig romandre quiet com el rocot de conglomerat que m'arrecerava. El reuitzell d'isards s'anaven atansant al coll. Suposo que tenien el vent d'esquena, perquè no feien cap gest de sentir la meva olor. Me'ls vaig mirar i remirar a

cor què vols. Paraven aquí, paraven allà. Anaven plenament confiats que no els veia cap ésser humà. Amb aquestes que se'm cansaren els braços i, quan vaig abaixar-los per reposar, n'hi va haver uns que em van clissar. Van tocar el dos més ràpids que el llamp, però el que anava al davant, que em va semblar que era una femella, i dos més es van quedar palplantats amb les orelles dretes. La suposada cap d'expedició féu aleshores una cosa que em causà gran sorpresa. Tot d'un plegat, mentre no em treia l'ull de sobre, començà a esbufegar amb força i a picar a terra amb una pota del davant. De primer no ho entenia. Quan ho va haver fet uns quants camins vaig entendre que m'estava reptant, que em desafiava a moure'm per fer-la sortir de dubtes sobre les meves intencions. El creuament de mirades entre nosaltres durà un parell de minuts. Al final, com que veia que allò no duia enlloc, vaig aixecar-me de la cadira. Si van córrer! Els tres isards van fugir per on ho havien fet els seus companys i els vaig perdre de vista en un tres i no res (les llibretes de camp fan meravelles).

Caçat i volgut. L'isard ha estat un animal caçat pels humans des de temps molt antics. Hi ha representacions seves en pintures i gravats de fa uns 14.000 anys. Se'n devia aprofitar gairebé tot:

carn, ossos, banyes i pelatge. Segles més tard, en temps històrics, els europeus vam pràcticament arrasar la major part de grans herbívors (al segle XVIII per exemple). L'isard va patir de valent. Al darrere seu van venir els grans carnívors (ós, llop i linx al XIX i XX). En acabat de la Guerra Civil quedaven poc més de 200 isards a Catalunya. La creació de les Reserves Nacionals de Caça (com la del Cadí) frenà la caiguda lliure de l'espècie. Des de llavors, l'isard ha recuperat terreny i ara torna a ser l'espècie que arrodoneix qualsevol excursió per aquestes contrades. La seva població és nombrosa i estable, malgrat les malalties contagioses com la queratoconjuntivitis i el pestivirus, que de tant en tant en delmen una part. El Cadí i el Pedraforca, marc geogràfic d'aquesta revista, són dels llocs on més n'hi ha i més fàcilment se'n veu de tot el país.

Possiblement, és l'espècie més emblemàtica del Parc Natural del Cadí-Moixeró i la que desperta més atracció als visitants experts i novells. Nogensmenys, l'observació d'un bon ramat d'isards pasturant en un ras alpí és el més semblant que tenim per aquí a les esteses de gaseles, nyus i antflops de la sabana africana. Però malgrat la nostra pobresa de gran fauna mamífèra i gregària, l'isard és i serà la imatge viva de la natura indòmita de la nostra serralada. ■

Dos exemplars d'isard
en semilibertat.